

Eksamenssæt B til kapitel 1: Weimarrepublikkens krise og sammenbrud

Materiale:

Bilag 1: Fotografi af den arbejdsløse Karl Döhler, 1932 (1,0 normalside)

Bilag 2: Harry Kessler om rigsdagsvalget, 15. september 1930 (0,9 normalside)

Bilag 3: Breve mellem Berthold Peters og hans familie, 1931 (0,8 normalside)

Bilag 4: Nazistisk valgplakat til rigsdagsvalget 31. juli 1932 (1,0 normalside)

Normalsider i alt: 3,7

Bilag 1: Fotografi af den arbejdsløse Karl Döhler, 1932 (1,0 normalside)

Introduktion: Den tyske fotograf Walter Ballhause (1911-1991) udgav i 1932 en række billeder med titlen "En dag i den arbejdsløse Karl Döhlers liv". Döhler havde tidligere været låsesmed. Billederne blev offentliggjort som billede 5 ud af 22 i billedserien "En ud af millioner" i tidsskriftet Kuckuck. Den originale billedtekst lyder: "Familien Döhlers liv afspejler sig i den fugtige køkkendunst. Der kommer kun lys ind gennem det lille vindue, men en anden bolig koster 40 til 50 mark."

Walter Ballhause: *Zwischen Weimar und Hitler. Sozialdokumentarische Fotografie 1930-1933*, Schirmer/Mosel, 1981, s. 27.

Bilag 2: Harry Kessler om rigsdagsvalget, 15. september 1930 (0,9 normalside)

Introduktion: Harry Kessler (1868-1937) var en engelsk-tysk adelsmand. Kessler havde før Første Verdenskrig arbejdet med at indføre moderne kultur i Tyskland. Efter krigen arbejdede han som diplomat og fremlagde tanker om et overnationalt samarbejde. Han var desuden medlem af partiet DDP og ven med Walther Rathenau. I alle sine leveår førte han dagbog, og et udvalg blev offentliggjort første gang i 1961.

Mandag, 15. september 1930

5

En sort dag for Tyskland. [...] Nazisterne har næsten øget deres antal af mandater i Rigsdagen med en faktor ti, fra tolv til hundredogsyv, og er blevet det næststørste parti i Rigsdagen. Det indtryk, som dette gør i udlandet, må være katastrofalt. Konsekvenserne for udenrigs- og indenrigspolitikken bliver sandsynligvis forfærdelige. Vi står dermed (med et hundrede og syv nazister, enogfyrre tilhængere af Hugenberg¹ og mere end halvfjerds kommunister, altså mere end tohundredetyve delegerede, som er radikale modstandere af den nuværende tyske stat og vil gøre op med den på revolutionær vis) over for en national krise, som vi kun kan klare, hvis alle, som accepterer, eller i det mindste tolererer, republikken, står sammen og yderligere viser evnen til at rette op på den økonomiske og finansielle situation, før den næste Rigsdag slutter. Det næste træk (forudsat, at der ikke er et kup i mellemtiden) må nok blive en "Stor Koalition" mellem de nuværende regeringspartier og socialdemokraterne, da regeringen ellers ikke kan fortsætte. [...] Som en politisk faktor virker det, som om den tyske middelklasse næsten er udryddet. Snart vil den ikke spille nogen som helst rolle mellem den store ophidsede folkemængde på den ene side og de socialdemokratiske arbejdere på den anden.

20

Det er værd at notere sig, at i modsætning til "særinteresse"-partierne er det kun "verdensanskuelses"-partierne, altså Zentrum, kommunisterne og nazisterne, der har vundet og fået trehundredogseksoogtyve ud af femhundredogtreoghalvfjerds mandater. På trods af den vanvittige og skændige nationalsocialistiske verdensanskuelse siger resultatet noget om den tyske vælger.

25

Nationalsocialismen er den lavere tyske middelklassers delirium. Denne sygdoms gift kan imidlertid føre til store ulykker for Tyskland og Europa i de kommende årtier.

Harry Graf Kessler: *Tagebücher 1918-1937*. Herausgegeben von Wolfgang Peiffer-Belli, Insel Verlag, 1961, s. 640-641. Oversat af Jeppe Bæk Meier og Rasmus Thestrup Østergaard.

¹ Alfred Hugenberg var leder af DNVP.

Bilag 3: Breve mellem Berthold Peters og hans familie, 1931 (0,8 normalside)

Introduktion: Berthold Peters blev født i 1907 som søn af Heinrich og Anna Peters fra Flensborg. Berthold var gammelsproglig student og medlem af Vandrefuglene, der søgte et simpelt liv og et tæt forhold til naturen. Efter gymnasietiden studerede han i Göttingen. Ina Marie Schulze var født i 1914 og blev senere gift med Berthold Peters. I 1931 gik hun stadig i gymnasiet.

a. Brev fra Berthold til forældrene, 7. juli 1931

- 5 Naturligvis bliver tempoet nu forstærket gennem de politiske begivenheder. Jeg har det meste af tiden holdt mig meget tilbage og kun læst aviserne én gang om ugen. Nu er det imidlertid ikke muligt længere at være så uinteresseret. Her i Göttingen er alt naturligvis roligt, her kunne man også under de værste revolutioner forblive uskadt. Endnu er begivenhederne ikke kommet så vidt, at den almindelige borger mærker krisen i sit eget liv, selv om man må vente længere i køen til kassen i
- 10 banken. Jeg tvivler imidlertid på, om vi denne gang er kommet forbi afgrunden i vores statsskib. Vi dør jo ikke af en statsbankerot, og vi har heller ikke mange penge at tabe. Det er et almindeligt synspunkt, at vi også klarer den denne gang, at udlandet hverken kan eller vil hjælpe, og til syvende og sidst vil vi få mere gæld, som selv under de gunstigste betingelser vil belaste os i fremtiden. En fordel er, at renterne for evigt vil blive glemt, selv franskmændene taler ikke mere om dem. Det er
- 15 ærgerligt, at der endnu ikke har været afholdt eksamen, så kunne man mere være ligeglad med det hele. Hvem ved, om staten stadig har penge til universiteterne? Det er også lige meget det hele. Vi må tage det, som det kommer.

b. Brev fra Ina Marie Schulze til Berthold Peters, 4. oktober 1931

- 20 Jeg frygter denne vinter. Fædrelandets store nød er så nedtrykkende. Det er svært for mig, at udsigterne til et arbejde er så frygteligt dårlige. På skolen bliver der også skåret ned. Vi er dog unge og har stadig mod og kraft.

Frenz Peters: *“Ich würde wohl Hitler wählen“*. *Eine Flensburger Familie im Sog des Nationalsozialismus*, privattryk, 2018, s. 44. Oversat af Jeppe Bæk Meier og Rasmus Thestrup Østergaard.

Bilag 4: Nazistisk valgplakat til rigsdagsvalget 31. juli 1932 (1,0 normalside)

Introduktion: Teksten på plakaten lyder: "Vi arbejdere er vågnet. Vi vælger nationalsocialister. Liste 2". På den første af de tre løbesedler, som personerne nederst på plakaten holder, står der: "For Sovjetrusland, Kina for kinesere, bekæmp fascisterne, borgerkrig, klassekamp". På den anden står der: "Hitlerbaroner, nødforordninger, hetz og forulempelser, pamperne til fadet, folket i skidtet". På den tredje står der: "§48". Plakaten blev udformet af Felix Albrecht og måler i original 84 x 120 cm.

Library of Congress.